

Oberoende Elhandlare – för en fungerande elmarknad

Strategidokument och Prioriterade frågor 2020- 2021

*Medlemsdiskussioner på styrelsemöten och beslutade
efter styrelsemötet den 22 april 2020*

Innehåll

Förord.....	3
Föreningens övergripande målsättningar.....	4
Våra viktigaste frågor under det kommande året	4
Slutkundsmarknad	5
Efterfrågefleksibilitet.....	7
Grossistmarknad.....	8
Kundens val av el.....	10

Förord

Oberoende Elhandlare är en branschförening för aktiva elhandelsföretag som är fristående från elmarknadens dominerande oligopolföretag. Verksamheten syftar till att värna om den fria elmarknaden och skapa bättre förutsättningar för konkurrens, såväl på nationell som på nordisk nivå. Branschföreningen Oberoende Elhandlare tog sin nuvarande organisatoriska form år 2001.

Oberoende Elhandlares arbetsmetod är dels att, via opinionsbildning och politisk påverkan, synliggöra brister i regelverk och myndighetstillsyn samt presentera nya lösningar på elmarknadens problem. Föreningen deltar även aktivt i hearingar, utredningar, referensgrupper, marknadsråd m.m. som drivs i regi av EU, CEER, NordREG, Energimarknadsinspektionen, Näringsdepartementet, Svenska Kraftnät m.fl. aktörer.

Oberoende Elhandlare är även en av initiativtagarna till bildandet av EER, European Energy Retailers. Ett nätverk av elhandelsföreningar i Tyskland, Italien, Spanien och Frankrike, som bildades 2017.

Oberoende Elhandlare ska vara en positiv kraft i en marknad som ständigt behöver utvecklas för att stärka kundens ställning och skapa en ännu mer konkurrensutsatt elmarknad. Oberoende Elhandlare har resursstarka meningsmotståndare men ännu starkare argument. En lika naturlig som viktig strategi är därför att agera i samverkan med andra företagsorganisationer och olika intressegrupperingar, exempelvis inom konsument- och miljörörelser.

Det här strategidokumentet sammanfattar Oberoende Elhandlares syn på den svenska och den nordiska elmarknaden och anger ett antal konkreta förslag till åtgärder i Sverige, i Norden och även på EU-nivå. Dokumentet revideras årligen och utgör utgångspunkten för Oberoende Elhandlares prioriteringar. På www.oberoendeelhandlare.se finns aktuella remissvar, pressmeddelanden och information om våra medlemmar.

Stockholm april 2020

Eva Edlund Lendic, ordförande (eva.edlundlendic@oberoendeelhandlare.se)

1. Föreningens övergripande målsättningar

Oberoende Elhandlare ska skapa förutsättningar för verklig konkurrens på elmarknaden genom att verka för:

- En elmarknad med en effektiv konkurrens baserad på en gemensam nordisk slutkundsmarknad och med en fungerande finansiell elmarknad med god likviditet på alla kontrakt som behövs för en effektiv riskhantering.
- Konkurrensneutrala villkor för alla aktörer oberoende av om man är producent, elhandlare eller slutkund.
- En enkelhet för kunden, när det gäller kontakter med elmarknaden. Inför snarast en kundcentrisk modell.
- Kundernas möjligheter att välja el med hänsyn till vilken klimatpåverkan deras val medför och att producera egen el.

2. Våra viktigaste frågor under det kommande året

Inom ramen för OE:s övergripande mål och prioriterade frågor är de följande frågorna de mest angelägna under det kommande året. Vår grundläggande syn är att vi har en väl fungerande slutkundsmarknad i Sverige respektive grossistmarknad i Norden. Men att det finns viktiga åtgärder för att skapa konkurrensneutralitet och öka antalet aktiva kunder.

Slutkundsmarknad

- Införandet av kundcentrisk modell – den ska införas i ett steg med alla moment som ger kundnytta.
- Ingen elmarknadshubb utan en kundcentrisk modell.
- Detaljreglering av elhandeln ska undvikas
- Hubbfunktionalitet för nät – elhandelns funktionalitet ska ligga lokalt och vara konkurrensutsatt
- Kreditvillkor och säkerheter mellan elhandel och elnät ska utformas utan att nya konkurrenshinder skapas och skötas av SvK enligt transparent regelverk.

- Finansiering av hubb ska huvudsakligen ske från elnäten, som har de största fördelarna av hubben. Hubben ska förse elhandlarna med adekvat avbrottsstatistik.
- Full separation av elnät och elhandel.

Efterfrågefleksibilitet

- Standardiserade timbaserade nätavgifter
- Energiskatten behöver vara rörlig (procentuell) så att den förstärker prissignalerna och stimulerar slutkunderna till ökad flexibilitet.
- Timvis mätning och avräkning
- Aggregatorer – det måste finnas en klar ansvarsfördelning mellan aggregator och balansansvarig. En balansansvarig elhandlare kan även vara aggregator. Det är en lösning som fungerar väl på den nordiska elmarknaden.

Grossistmarknad

- Konkurrensneutrala avgifter på Ei, SvK och Nord Pool Spot
- Energy only, nordisk elmarknad med systempris är utmärkt marknadsdesign – ingen kapacitetsmarknad behövs
- MiFiD2 innebär konkurrensnedvridande regler, vilket bör rättas till.
- Motverka bristande likviditet på den finansiella elmarknaden

3. Slutkundsmarknad

Kundcentrisk modell

Sätt kunderna i centrum på elmarknaden.

För att göra det enklare för kunderna ska man skapa förutsättningar för verklig konkurrens på elmarknaden genom att påskynda införandet av en kundcentrisk modell (elhandlarcentrisk) menar Oberoende Elhandlare.

När det gäller den kundcentriska modellen förordar vi att man väljer en lösning, där nätbolagen ses som underleverantörer till elhandelsbolagen. Det innebär att elnäten sänder en faktura till respektive elhandlare och att ett faktureringsunderlag per anläggning överförs till elhandlaren för att möjliggöra att elhandlaren samfakturerar kunden.

En kundcentrisk modell innebär att elkunderna måste göra aktiva val av elleverantörer, vilket medför att de för kunderna dyra anvisningsavtalen kommer att försvinna.

När det gäller införandet av den kundcentriska modellen anser OE att den ska införas i ett steg med alla moment som ger kundnytta, d.v.s. en kontakt för kunden (enbart kontakt med elhandelsbolaget), en faktura, standardiserade processer för flytt, fullmakter, leverantörsbyten m.m.

Det finns inte någon anledning att införa en elmarknadshubb, utan att samtidigt införa den kundcentriska modellen.

Vi vill också understyrka vikten av att lösningen utformas så att det blir en hubbfunktionalitet för nätet, medan elhandelns funktionalitet ska ligga lokalt och vara konkurrensutsatt.

Detaljreglering av elhandeln ska undvikas

När det nu är beslutat att införa en centraliserad informationshanteringsmodell (hubb) i Sverige är det viktigt att den utformas så att den inte försvårar arbetet med den nordiska slutkundsmarknaden. OE menar att med den utformning som vi föreslagit så kommer elhandlarcentriska modellen med en faktura medföra en lösning som väl uppfyller NordREG:s sex krav på en nordisk slutkundsmarknad:

- Väl fungerande marknader – tydligt regelverk och elhandlarlicens
- Kundvänlig och förenklar för kunderna – kundanpassade fakturor
- Ökad konkurrens – fler aktiva kunder
- Ökad effektivitet – minimerar förändringar och skapar flexibilitet
- Överensstämmer med EU krav – inga särlösningar föreslås
- Neutralitet för elnäten – uppnås genom tydligt regelverk

För att det ska finnas några fördelar med en hubb för den nordiska slutkundsmarknaden måste man definiera en gemensam process för den nordiska elmarknaden.

OE vill i detta sammanhang framhålla att det är angeläget att den beslutade centrala hubben endast hanterar mätvärden och annan information som rör nätbolagen, medan andra uppgifter och data som är vitala för elhandelsbolagen och konkurrensen på elmarknaden hanteras av elhandlarna på en lokal nivå.

Det är vidare viktigt att motverka detaljerade regler om utformningen av fakturor på elmarknaden som motverkar effektiva och kundanpassade lösningar och som kan komma i konflikt med avtalsfriheten.

Kredit och säkerhet mellan elhandel och elnät

Betalningar och kreditrisker mellan elnät och elhandlare

OE har arbetat med frågan om att hantera den förändrade kreditrisk för elnäten som uppstår när man inför den elhandlarcentriska modellen. OE:s bedömning är att risken för elnäten är mycket liten. För att hantera frågan föreslår vi därför en lösning som tydliggör risken att en "oseriös" el-handlare kan förlora alla sina kunder. OE föreslår därför att det införs en **elhandlarlicens**, som ger Ei möjlighet att stänga av elhandlare som inte följer Ei:s regelverk, exempelvis avseende betalningar av elnätsavgifterna. Det blir ett incitament för elhandlarna och deras styrelser att försäkra sig om att bolagen har till-

räcklig likviditet att hantera betalningarna till elnäten enligt regelverket. Viktiga delar i ett nytt regelverk är:

- Att Svenska Kraftnät får rollen att vara motpart för säkerheter mellan elhandlare och elnät enligt ett transparent regelverk
- Att man inför en licens för elhandlare
- Att säkerheter endast krävs för elhandlare med låg kreditrating
- Avstängning av elhandlare vid underlåtelse att betala nätavgifterna
- Att överlåta sina kunder till garantileverantören i det fall man förlorar sin elhandlarlicens

Finansiering av hubb

Oberoende Elhandlare menar att hubben är en del av infrastrukturen och föreslår att avgifterna för hubben huvudsakligen tas ut från elnätsföretagen som de största fördelarna av övergången till en kundcentrisk (elhandlarcentrisk) modell.

Full separation av elnät och elhandel

OE anser att det bästa sättet att säkerställa en effektiv konkurrens är att utforma regelverket så att elhandelsföretag inom integrerade elkonglomerat inte får några konkurrensfördelar i jämförelse med fristående elhandlare. Det är därför angeläget att det görs en fullständig separation mellan monopoldelen (nätet) och den konkurrensutsatta delen. Bildandet av Ellevio, som köpt Fortums nät är ett intressant exempel på en lösning som är en garanti mot korssubventionering.

4. Efterfrågeflexibilitet

Standardiserade timbaserade nätavgifter

OE föreslår att man inför en ny standard med timvisa nätavgifter i stället för effekttariffer. De uppgifter som nätbolagen skall lämna till elhandelsbolagen som underlag för en gemensam faktura i kundcentrisk elmarknad består av en fast del och en kWh del per anläggning. Nuläget i Sverige är att det är väldigt många olika typer av nättariffer och att behovet av olika typer av effekttariffer kommer att öka i framtiden. Vi menar därför att det viktigt att man väljer en flexibel lösning som medför så små förändringar som möjligt i förhållande till nuvarande ordning och som tål framtida förändringar utan att hela systemet måste ersättas med ett nytt. Det är också viktigt med en standardisering som underlättar införandet av elhandlarcentrisk modell. Av detta skäl föreslår vi att man väljer en hög upplösning på informationen, d.v.s. att nättariffens rörliga del utformas som timpriser. Vi anser även att Ei ska reglera hur stor den fasta delen maximalt får vara.

Vi menar också att energiskatten behöver vara rörlig (procentuell) så att den så att den förstärker prissignalerna och stimulerar slutkunderna till ökad flexibilitet.

Timvisa nätavgifter istället för effekttariffer kommer underlätta för att öka kundernas efterfrågeelasticitet och därmed övergången till smarta hem och smarta nät.

Timvis mätning och avräkning av elanvändningen

OE anser att effektiviteten på elmarknaden förbättras avsevärt om alla elanvändare kan anpassa sitt beteende till den aktuella marknadssituationen. Kan energianvändarna begränsa sin elkonsumtion, när energiproduktionskostnaderna stiger och/eller när man närmar sig det maximala effektuttaget, så minskar kapacitetskraven och behovet av en effektreserv begränsas samtidigt som den samhällsekonomiska effektiviteten ökar.

OE föreslår att timvis mätning och avräkning införs *för alla kunder* snarast möjligt..

Aggregatorer

Det ökade inslaget av väderberoende elproduktion medför ökade krav på en ökad flexibilitet i elanvändningen. Detta är en fråga som betonas i EU:s förslag till marknadsdesign. EU pekar på att aggregatorer på elmarknaden kan bidra till en ökad flexibilitet.

OE menar att efterfrågefleksibilitet är en prioriterad fråga och det är viktigt att den skapas genom marknadslösningar. Vi vill återigen betona att en förutsättning för en ökad efterfrågefleksibilitet förutsätter att alla på marknaden snarast får timmätning och timavräkning.

Detta är en nödvändighet för att säkerställa balansen på marknaden och för att ge de balansansvariga ökade möjligheter att lära sig nya förbrukningsmönster.

Sammanfattningsvis anser OE att en ökad mängd väderberoende kraft skapar ett ökat behov av flexibilitet på efterfrågesidan, men att marknadsdesignen och regelverket för aggregatorer måste utvecklas så det anpassas till det nordiska systemet med balansansvariga aktörer.

Vi menar att man i princip lika väl som att tala om aggregatorer kan tala om aggregatorsrollen och att den rollen på den nordiska marknaden mycket väl kan axlas av elhandelsbolagen.

5. Grossistmarknad

Konkurrensneutrala avgifter på Ei, SvK och Nord Pool Spot

Oberoende Elhandlare anser att utvecklingen av en gemensam nordisk slutkundsmarknad är ett väsentligt steg för att få en elmarknad med effektiv konkurrens och därmed motverka de vertikalt integrerade företagens dominans på marknaden. Det är i detta sammanhang viktigt att säkerställa att lagstiftningen harmoniseras i de nordiska länderna och att regelverket utformas så att det inte snedvrider konkurrensen. Det är av största vikt att oberoende elhandlare och aktörer som inte utgör en del av vertikalt integrerad kraftkoncern ges rimliga möjligheter att konkurrera på marknaden.

Detta motverkas om avgiftsstrukturen på spot- och balansmarknaden ger vertikalt integrerade företag fördelar i förhållande till en oberoende elhandlare eller energimäklare/portföljförvaltare vid upphandling för en större kund, som är beredd att bli aktör på spot- och balansmarknaden med eget balansansvar.

Ett vertikalt integrerat företag får en konkurrensfördel genom att det varken behöver sälja den produktionsvolym eller köpa den volym på spotmarknaden, som det skall leverera till en kund. Detta gäller i princip såväl aktörer som använder gross bidding som aktörer som nettar innan de handlar på spotmarknaden. Höjs omsättningsavgiften så förstärks denna snedvridning av konkurrensen och omvänt om den sänks så förbättras konkurrensen på marknaden.

OE:s förslag till lösning är att alla som förbrukar el och alla som producerar el betalar en omsättningsavgift till NPS. Detta kan lätt administreras via de balansansvariga på samma sätt som omsättningsavgifter till TSO idag administreras.

Oberoende Elhandlare föreslår därför:

- Ändra finansieringen av Nord Pool Spot så att avgiften tas ut av alla som säljer el eller köper el på samma sätt som man finansierar stamnätet.
- Att avgifterna för REMIT tas ut på motsvarande sätt som omsättningsavgifterna för TSO (Svenska Kraftnät) tas ut idag.

Energy only nordisk elmarknad med systempris- ingen kapacitetsmarknad

OE värnar den nordiska modellen med systempris och finansiellkontrakt som räknas av mot systempriset. Vi anser vidare att den nordiska elmarknaden ska vara en "energy only"-marknad och att vi inte behöver någon kapacitetsmarknad.

Då det gäller grossistmarknaden fungerar ordningen med prisområden relativt bra med EPAD-kontrakten för att hantera prisskillnaderna mot systempriset. OE anser dock att indelningen i prisområden måste ses över. På sikt bör målet vara att ha så få och stora prisområden som möjligt i Norden och dessa behöver inte följa de nationella gränserna.

Oberoende Elhandlare föreslår därför:

- Underlätta prisbildningen och aktörernas möjligheter att handla med EPAD-kontrakt genom att SvK garanterar överföringskapacitet mellan olika elområden. Det skapar även starkare incitament för SvK att upprätthålla kapacitet än dagens system där SvK endast garanterar kapacitet för det kommande dygnet.
- SvK bör även ställa ut och handla med EPAD-kontrakt (tidigare CfD) för att öka likviditeten. Detta bör vara en del av nätkoden.
- Se över dagens prisområden i Sverige och Norden för att skapa större områden och därmed förbättra likviditeten och prisbildningen. Elområde 1 och 2 i Sverige kan slås ihop i ett första steg.

Konkurrensbegränsande regler

Reglerna i MiFID2 om möjligheten till undantag m.h.t. verksamhetens huvudsakliga inriktning innebär att stora kraftproducenter kan undantas från regelverket medan våra medlemmar som hjälper industrier och elhandels företag med elinköp och riskhantering

måste följa regelverket fullt ut. Detta medför en snedvridning av konkurrensen till nackdel för elhandelsföretag och porföljförvaltare.

Vidare menar vi att förändringen i EMIR med innebörd att man ej får använda bankgarantier har inneburit en negativ effekt på likviditeten på den finansiella elmarknaden.

- Oberoende Elhandlare vill därför motverka ökade krav på den finansiella elmarknaden som gör det allt svårare för en elhandlare att representera en slutkund.

Bristande likviditet på den finansiella elmarknaden

Alla våra medlemmar är beroende av att det finns en väl fungerande och likvid finansiell elmarknad för riskhantering. Vi har dock noterat att flera av de stora vertikalt integrerade energikoncernerna i ökad utsträckning börjat återgå till bilaterala kontrakt med de större kunderna och att likviditeten på den finansiella elmarknaden försämrats.

- Oberoende Elhandlare vill därför att regering och berörda myndigheter vidtar åtgärder för att motverka att en ökande andel av elhandeln sker bilateralt och för att främja likviditeten på den finansiella elmarknaden.

6. Kundens val av el

Ursprungsgarantier

Miljöfrågorna är i dag mer än någonsin i fokus i samhällsdebatten och energipolitiken. Det är därför viktigt att stimulera användningen av förnybar elproduktion och kundernas möjlighet att påverka övergången till förnybar energi.

OE anser att det regelverk för ursprungsgarantier som infört i Sverige 2010 är bra och förhindrar dubbel försäljning av produktion och ger förutsättningar för att på ett tillförlitligt sätt fastställa produktionsmixen på en viss elmarknad.

Vi menar vidare att det är viktigt för att få en fungerande nordisk och europeisk elmarknad att ursprungsgarantierna utformas enligt EU:s standard.

Vi menar också att det är av största vikt ursprungsgarantier utfärdas även för mindre soleanläggningar.

Ursprungsmärkning av el

När det gäller beräkningen av ursprunget för den el som inte säljs med ursprungsgarantier anser OE att det ska vara sammansättning på den el som bjuds in på Nord Pool (exkl. de volymer som handlats med ursprungsmärkning på den finansiella marknaden) som används. Detta kräver att en rapportering till en myndighet som årligen fastställer den omärkta elens ursprungsmärkning. Föreskrifterna bör också innehålla regler om att information om ursprungsmärkningen måste finnas med på varje faktura, d.v.s. både för den el som säljs med ursprungsgarantier elen och för den el som säljs utan några garantier (residualen).

En gemensam nordisk slutkundsmarknad aktualiserar frågan om att utforma systemet för ursprungsmärkning så att det blir transparent och konsistent och jämförbart mellan länderna i Norden och ett myndighetsansvar för att ursprungsmärkningen baseras på ursprungsgarantier för all elproduktion i Norden.

Sammanfattningsvis anser Oberoende Elhandlare att:

- Ursprungsmärkningen av el till kund skall omfatta all produktion av el och baseras elektroniska finansiella kontrakt.
- Informationen på kundens faktura ska avse det elavtal som kunden har inte företagets elmix.
- NordREG bör utse en myndighet att ta ansvaret för ursprungsmärkningen på en gemensam nordisk slutkundsmarknad,